

Utbildningsnormen

Örjan Strandberg: Titta inte bara på betygen – då förlorar vi talanger

PUBLICERAD: 16 MAJ, 2016

Betyget, diplommet eller den akademiska titeln har blivit vår tids bevis på klokhet och kompetens. Men samhället får inte glömma bort de begåvningar och problemlösare som inte uppmärksammas av utbildningssystemet.

Ställer man frågan: ”Varifrån kommer kunskap?” blir svaret automatiskt ”jamen, från skolan”. Och detta har varit det automatiska svaret under åtminstone 250 år. Utbildningssystemet har kommit att bli samhällets osynliga värderingssystem.

Samtidigt kommer oroande signaler om att industriländernas utbildningsnorm i sig själv inte bara orsakar bortsortering av viktig talang, de som är inkompatibla med skolans normer hamnar i alltför många fall också i kriminalitet.

Många av de mest världsomdanande personligheterna är diagnostiserade med så kallade inlärningssvårigheter: Bill Gates, Pierre Curie, Alexander Graham Bell, Leonardo da Vinci, Henry Ford, Benjamin Franklin, Charles Darwin, Louis Pasteur, Walt Disney, Selma Lagerlöf, Albert Einstein, Thomas Edison med flera. Den sistnämnda blev för övrigt relegerad från skolan redan vid sju års ålder. Han hade senare 2330 patent på sina uppfinningar.

Många av samhällets allra största kreativa begåvningar och problemlösare identifieras helt enkelt inte av utbildningssystemen, just på grund av utbildningens inbyggda oförmåga att lära ut det som ännu inte finns. Det vill säga, det som de facto är innovation, framtida teknik, reformerande problemlösning, ny musik etc.

Den allra mesta kunskapen förvärvar vi kontinuerligt och på egen hand, helt utanför institutioner. Det är bara det att denna kunskap saknar samhälleligt värde – om den inte intygas genom akademiskt verifikat. Detta är bland annat den tröskel som

hindrar det svenska samhället att tillgodogöra sig immigranternas många gånger höga – men annorlunda förvärvad – kompetens.

Allt fler indikatorer kommer dock om att kompetens och kunskap förvärvad utanför skola och universitet kan ha till och med högre samhällsliga värden än vad utbildningen ger. De stora revisionsföretagen PriceWaterhouseCooper och Ernst&Young har helt nyligen frångått tidigare policy vid anställning, där man primärt utgått från sökandens akademiska betyg, eftersom man nu kommit till insikt om att man därmed har missat många problemlösningsbegåvningar med egenskaper som inte nödvändigtvis förvärvats i skolan.

Om vårt utbildningssystem oförändrat kvarstår som samhällets underförstådda värdemätare av medborgares kvalifikationer, kommer vi att fortsätta förlora problemlösningsbegåvningar, kreatörer och innovatörer nödvändiga för all samhälllig utveckling, industriell som kulturell och social. Detta bara för att vår samhällsnorm alltför länge förutsatt att hög utbildning är lika med hög begåvning.

Samhället har, genom kortfattade bokstavsbezeichnungar – förr MBD, nu ADHD/ADD med mera – helt enkelt beslutat att ovan nämnda avvikande beteenden i första hand utgör mentala nedsättningar, en för samhället negativ egenskap, ett sjukdomsbegrepp som helst behöver botas. Med säkerhet är det inte 'de mentalt nedsatta' som själva har definierat sig. Lika lite som det var samhällets homosexuella som medicinskt så nyligen som 1979 betecknade sin läggning som en 'psykisk störning'.

Så "bota" inte ADHD, Aspberger, dyslexi, dyskalkyli. Då riskerar vi att också "bota" framtidens Steve Jobs, Mozart, Richard Branson, Ingvar Kamprad, Isaac Newton med flera. Världen har faktiskt inte längre råd att betrakta de här personligheterna som sjuka.

Omskribenten

Örjan Strandberg

Ordförande i Stockholms Innovatörskrets. Kompositör och musikproducent. Ledamot i STIMs fördelningskommitté och utbildare vid SAE Institute, Stockholm.